

ČADILOVÁ, V., ŽAMPACHOVÁ, Z. et al. (2021). *Povolání: asistent pedagoga. Kompetence asistenta pedagoga podporujícího žáky s poruchou autistického spektra*. Praha: Pasparta.

Publikace *Povolání: asistent pedagoga: Kompetence asistenta pedagoga podporujícího žáky s poruchou autistického spektra* byla vydána kolektivem autorek vedeným Věrou Čadilovou a Zuzanou Žampachovou. V sedmi kapitolách se autorky zaměřují na stále velmi aktuální téma a dnes již zcela nepostradatelnou profesi asistenta pedagoga ve vzdělávacím prostředí, se zaměřením na žáky s poruchou autistického spektra (dále též PAS). Kniha je započata krátkým úvodem, který čtenáře stručně seznamuje s předmětnou problematikou, a zakončena závěrem a seznamem literatury. Její součástí je řada kazuistik, které vhodně doplňují popisovaná témata. Záměrem autorek není předložit čtenářům metodickou příručku, ale přiblížit obsah práce asistenta pedagoga. Z běžně dostupných statistických dat v oblasti školství vyplývá, že asistent pedagoga představuje nejčastěji využívané podpůrné opatření u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Jak samy autorky v publikaci uvádějí, pro většinu žáků s poruchou autistického spektra je nejdůležitějším podpůrným opatřením.

Historie vzniku profese asistenta pedagoga v českém prostředí sahá do 90. let, avšak její pojmenování a náplň práce se lišily a postupně vyvíjely. Těmto otázkám je věnována první kapitola s názvem *His-*

torické souvislosti při zřizování funkce asistenta pedagoga. Seznamuje čtenáře s legislativními změnami, které nastaly v oblasti profese asistenta pedagoga v České republice po roce 1989 a vedly k ustanovení nynějšího pojetí. Do zmíněné doby bylo vzdělávání žáků s autismem velmi problematické. Tito žáci bez přidruženého mentálního postižení byli často vzděláváni bez správně určené diagnózy a mnozí z nich končili ve zvláštních nebo pomocných školách. V případě přidruženého mentálního postižení byli oprostěni od povinné školní docházky a umísťováni do ústavů sociální péče. Vytvoření vhodných podmínek pro změny ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami byly nutné a přijaté legislativní předpisy reagovaly na jejich potřeby.

Druhá kapitola nese název *Současný pohled na asistenta pedagoga při vzdělávání žáků s PAS*. Tato obsáhlá kapitola je rozdělena na pět dílčích podkapitol s názvy Legislativní podpora, Kompetence asistenta pedagoga, Rozsah podpory asistenta pedagoga ve stupních podpůrných opatření, Metodické vedení, Spolupráce asistenta pedagoga se zákonnými zástupci. V úvodních podkapitolách se autorky zabývají komplexní, nyníjší legislativní úpravou. Odkazují na příslušné paragrafy zejména prováděcích vyhlášek ke škol-

skému zákonu: vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, dále vyhláška č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků. V další podkapitole je pozornost věnována rozsahu podpory asistenta pedagoga prostřednictvím podpůrných opatření. Jsou zde specifikovány potřeby podpory v jednotlivých stupních podpůrného opatření ve vztahu k žákovi s poruchou autistického spektra. Teoretické ukotvení je pro lepší představu obohaceno o kazuistiky ze školního prostředí. Zvláště velký důraz je kladen na spolupráci asistenta pedagoga se zákonnými zástupci, o které pojednává podkapitola pátá, neboť vzájemná spolupráce je stěžejním faktorem k úspěšnému vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Právě asistent pedagoga je žákovi ve školském zařízení nejbližší a měl by být schopen vnímat jeho potřeby, úspěchy či problémy. Potřebu optimálně nastavené vzájemné spolupráce dokládá poměrně rozsáhlá kazuistika, popisující vývoj spolupráce na konkrétním žákovi.

Rozdíl v působení asistenta pedagoga na škole hlavního vzdělávacího proudu a na škole zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona přibližuje kapitola třetí. Rovněž zde čtenář nalezne výpovědi asistentek pedagoga, které popisují své zkušenosti v rámci obou typů vzdělávání. Z těchto výpovědí vyplývají jistá úskalí, ke kterým může v samotné praxi dojít. Stěžejní je týmová spolupráce, fungující

přenos informací mezi celým pedagogickým týmem, včetně asistenta pedagoga a zákonného zástupce.

Ve čtvrté kapitole *Specifika podpory asistenta pedagoga v různých věkových obdobích žáků* je úvodem obecně charakterizována nepřímá pedagogická činnost a následně podrobně specifikována přímá pedagogická činnost s ohledem na jednotlivá věková období žáků s poruchou autistického spektra od vzdělávání předškolního až po vyšší odborné vzdělávání.

Praktické zkušenosti asistentů pedagoga z naplňování kompetencí při vzdělávání žáků s PAS v běžné základní škole jsou náplní kapitoly páté. Čtenář se zde seznámí se zkušenostmi několika asistentek pedagoga se vzděláváním žáků s PAS s ohledem na potíže, které vycházejí z této diagnózy a zasahují do vzdělávacího procesu. Jsou zde poměrně detailně popsány praktické poznatky z práce s konkrétními žáky, které jsou následnými komentáři zevšeobecněny k širšímu využití. Zaměření jednotlivých podkapitol odpovídá konkrétním potížím žáka s poruchou autistického spektra: Podpora žáka při rozvíjení sociálních kompetencí, Podpora žáka při posilování adaptability, Podpora žáka při zvyšování kompetencí v oblasti komunikace, Podpora žáka během výuky, Podpora žáka ve volnočasových aktivitách ve školním prostředí a v mimoškolních aktivitách.

Pohled výchovné poradkyně na působení asistenta pedagoga ve střední škole nalezne čtenář v kapitole šesté. Úvodem je poukázáno na obtížnost zajištění této personální podpory na střední škole, vy-

plývající za řady specifík, jako je např. odbornost učiva nebo schopnost působit v kolektivu žáků tohoto věku. Je zde vykreslena charakteristika jedné střední školy v Praze technického zaměření, ve které se vzdělávají žáci s poruchou autistického spektra, a průběh studia u čtyř konkrétních žáků.

V závěrečné, sedmé kapitole *Povolání: asistent pedagoga* je formou úryvku hodnocena vlastní práce několika oslovených asistentů pedagoga působících při vzdělávání žáků s poruchou autistického spektra. Závěrem je autorkami vyzdvížena náročnost práce asistentů pedagoga, od kterých se očekává, že zvládnou při své práci nejen přímou podporu žáka, ale že

budou také nápomocni vyučujícím a současně budou v pravidelném a úzkém kontaktu s rodiči žáka.

Autorky při tvorbě publikace vycházejí z přímých dlouhodobých zkušeností z praxe a podávají poměrně ucelený pohled na působení asistenta pedagoga u žáka s poruchou autistického spektra při vzdělávání. Přínos publikace spočívá zejména v ucelené specifikaci práce asistenta pedagoga působícího u žáka s poruchou autistického spektra, což z ní tvoří zdroj cenných informací. Autentické zkušenosti asistentů pedagoga činí z publikace čtivé dílo, zejména pro začínající asistenty pedagoga, pedagogy, ale také rodiče dětí s daným zdravotním postižením.

Mgr. et Mgr. Lenka Nováková

*Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Ústav speciálněpedagogických studií;
e-mail: lenka.novakova01@upol.cz*